

2. Положення про загальноосвітню школу-інтернат та загальноосвітню санаторну школу-інтернат : Наказ Міністерства освіти та науки України №363 від 12.06.2003 : [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0525-03>.

В. В. Івашковський,
м. Київ

СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА СПОРТИВНОЇ СЕКЦІЇ

У статті розкрито сутність педагогічної діяльності керівника спортивної секції (гуртка) як особливості діяльності вчителя фізичного виховання в позаурочний час та організаційно-педагогічні умови фізичного виховання учнів у позакласній роботі загальноосвітніх навчальних закладів.

Ключові слова: керівник спортивної секції (гуртка), організаційно-педагогічні умови, позакласна робота.

Сенс будь-якої діяльності, її характер і зміст визначаються суспільними потребами, висунутими перед суспільством завданнями, суспільними цілями.

У цьому сенсі педагогічна діяльність має чітко виявлений суспільний характер. Саме вона чинить головний виховний вплив на особистість. Повною мірою це стосується і діяльності тренера, керівника гуртка, секції, яка відбувається в межах певної педагогічної системи, що визначає зміст та структуру діяльності, а також структуру тренера.

Педагогічна система, за визначенням Н. В. Кузьміної, – це сукупність структурних та функціональних компонентів, підпорядкованих цілям виховання, освіти та навчання. Структурні компоненти дають змогу аналізувати педагогічну систему в статистиці. До них належать: цілі педагогічної системи, зміст навчальної інформації, засоби педагогічної комунікації, діяльність учня та педагога. Функціональні компоненти педагогічних систем обумовлюють їх становлення, розвиток та удосконалення. Як головні функціональні компоненти педагогічних систем Н. В. Кузьміна виокремлює: гностичний, проектувальний, конструктивний, організаторський та комунікативний.

Педагогічний процес цілісний. У підґрунті цієї цілісності полягає цілісність особистостей юного спортсмена та тренера (керівника секції), багатозначність будь-якого педагогічного впливу, обумовлена об'єктивно (тобто його завданнями та змістом) і суб'єктивно (спотворенням внутрішнім світом вихованця). Разом із тим, у межах єдиного виховного процесу виокремлюються два рівні взаємопов'язаних завдань: щодо набуття юними спортсменами певних спортивних знань та навичок і щодо формування у них морально-вольових та громадянських якостей. Відпрацювання зазначених систем психологічних утворень підпорядковується різноманітним психологічним закономірностям. Вони мають враховуватися тренером (керівником секції) для повнішої реалізації завдань єдиного процесу навчання та виховання, який він здійснює у тісному контакті зі вчителями школи, сім'єю учня.

У навчанні, тобто в передачі та засвоєнні певної інформації, порядку дій, процес відбувається в такій послідовності: юні спортсмени отримують певні

знання, зазвичай достатньо глибокі та ґрунтовні, потім певна їх частина практичним використанням перетворюється на первинні, звичні вміння, далі необхідний комплекс матеріалу засвоюється систематичними тренуваннями, перетворюючись на навички, і, врешті-решт, подальше відпрацювання, уже практичне, уся сума знань, вмінь та навичок перетворюється на широкі вміння. Цей процес передбачає участь свідомості, тобто розуміння, стимулювання тренером (викладачем) у юних спортсменів прагнення оволодіти спортивними навичками шляхом регулярного тренування.

У вихованні, тобто у формуванні певних особистісних якостей, процес відбувається таким чином: від засвоєння знань – до формування переконань та формування особистісних якостей. Початок закладається повнотою, глибиною, зв'язком отриманих загальних знань, їхньою високою науковістю. Далі, у міру ознайомлення з цими знаннями юному спортсмену допомагають їх зрозуміти, переконатися в їхній вірогідності. І найголовніше полягає не стільки в методичних заходах викладача, скільки в його ерудиції та переконанні, копіткому роз'ясненні, доведенні. Вірогідність та широта аргументів мають становити підґрунтя доведення. На цьому підґрунті у юного спортсмена формується точка зору, бачення. Єдність вірогідних знань із практичним досвідом юного спортсмена допомагає йому пережити, відчути всю глибину їхньої істинності та життєвості. Це поєднання раціонального ядра навчального матеріалу зі створеним практикою емоційним ставленням до нього та зміцненим успішним досвідом як вольовим збудником і є переходом особистих знань у переконання. Надалі суворе дотримання власних переконань, постійна життєва перевірка їх і загартування стають лінією поведінки і, врешті-решт рисами особистості юного спортсмена.

Цілі педагогічної системи досягаються в педагогічному процесі. Керована частина педагогічного процесу реалізується у професійно-педагогічній діяльності, яка визначається як вирішення безмежної низки педагогічних завдань.

У процесі педагогічної діяльності, з одного боку, діє вихователь (суб'єкт), з іншого – вихованець (об'єкт), і їхня двобічна діяльність створює систему, у функціонуванні якої керівна та спрямовуюча роль належить педагогу. Двобічність педагогічної діяльності пояснюється активністю її об'єкта. Дитина не просто пасивно сприймає виховний вплив, але й сама активно діє, виявляючись суб'єктом власної діяльності. Усі прояви педагога – його знання, розум, риси характеру, дії – підлягають критичному оцінюванню та аналізу з боку дітей. Тому успіх діяльності залежить не лише від ставлення педагога до справи і до дітей, а й від ставлення самих дітей до нього, тобто від взаємостосунків. Таким чином, дитина не є об'єктом педагогічного впливу, а постає суб'єктом педагогічного процесу.

На цій закономірності педагогічної діяльності ґрунтується один із найважливіших критеріїв майстерності тренера (вчителя фізичної культури) – поєднання самодіяльності юних спортсменів в оволодінні певними спортивними навичками з належним педагогічним керівництвом.

Кожен юний спортсмен є членом не одного, а цілої низки колективів (формального та вільного спілкування) і відчуває на собі вплив кожного з них. За

таких умов координація зусиль усіх дорослих, які працюють з юними спортсменами, регулювання зв'язків та відносин підлітків із навколишнім середовищем та всередині спортивного колективу становлять одне з головних завдань вчителя. Необхідно пам'ятати, що прогнозування спортивного та педагогічного результатів багато в чому має імовірнісний характер і потребує від педагога вміння швидко орієнтуватися в певній ситуації, оперативно змінювати характер і зміст діяльності.

Суб'єкт педагогічного процесу – юний спортсмен росте, розвивається. Його особливості потребують різноманітності прийомів, способів колективного та індивідуального впливу, врахування особливостей дитячого спортивного колективу. Діяльність певної дитячої громадської організації сприяє формуванню особистості суб'єкта громадянського суспільства, допомагає суспільству, сім'ї та школі виховувати учнів у дусі інтернаціоналізму та патріотизму, колективізму і гуманізму, розвиває у школярів ініціативність та соціальну активність, громадянську свідомість у діях та вчинках, готовність самовіддано боротися за свою сім'ю, державу. Молодіжний колектив вирішує одночасно і соціально-політичні, і педагогічні завдання зважаючи на психологічні особливості дітей та підлітків.

У діяльності дитячого спортивного колективу реалізуються провідні принципи самоуправління: принцип активного самовисування за рахунок розвитку ініціативності, активності, самостійності юних спортсменів та їхньої взаємодії з середовищем, тобто з різноманітними громадськими організаціями; принцип ціленалежності, який виявляється в доцільно спланованій діяльності колективу; принцип інформаційного зв'язку елементів, який забезпечує необхідну узгодженість в роботі активу та його взаємозв'язок з юними спортсменами; принцип субординації елементів та ієрархічності структури колективу, який конкретизується в принципі добровільності вступу підлітків у колектив і активної участі в його справах.

Особливості дитячого спортивного колективу виявляються в діяльності педагогічної системи “тренер – дитячий спортивний колектив”. Мета цієї педагогічної системи – виховання гармонійно розвинутої особистості, свідомого й активного громадянина.

Її функціонування має забезпечити нормальний плин навчально-тренувального процесу за активної взаємодії всього комплексу навчання та виховання юних спортсменів. Особливість діяльності цієї системи пояснюється ще й тим, що дитячий спортивний колектив виступає також суб'єктом виховання, як і кожен вихованець окремо взятий, і як виховне середовище. Відповідно, ефективність функціонування педагогічної системи “тренер – дитячий спортивний колектив” залежить від організації управління цим процесом, тобто від сукупності заходів державних та громадських організацій, які забезпечують цілеспрямовану роботу тренерів з юними спортсменами.

Спортивне спрямування школярів залежить від специфіки взаємодії основних компонентів педагогічної системи: мети, яка віддзеркалює вимоги до особистості юного спортсмена; змісту інформації, передбаченої програмою навчання; засобів педагогічного впливу для реалізації цієї програми; діяльності юного спортсмена; діяльності тренера, який здійснює управління системою.

Список використаної літератури

1. Бех І. Д. Психологічна суть гуманізму у вихованні особистості / І.Д. Бех. – Педагогіка і психологія. – 1995. – №3. – С. 3–12.
2. Бех І. Д. Формувати у дитини почуття цінності іншої людини / І.Д. Бех. – Педагогіка толерантності. – 2001. – №2. – С. 16–23.
3. Деркач А. А. Педагогіка и психология деятельности организатора детского спорта / А.А. Деркач, А.А. Исаев. – М.: Просвещение, 1985.
4. Ханин Ю. Л. Психология общения в спорте / Ю. Л. Ханин. – М., 1980.

Ю. В. Івженко,
м. Київ

**МОНІТОРИНГ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У
ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАННЯХ**

У статті розглянуто рівень соціальної активності студентів, їхньої обізнаності про діяльність громадських студентських об'єднань. Досліджено поширеність діяльності громадських організацій у різних вищих навчальних закладах.

Ключові слова: соціальна активність, громадські студентські об'єднання.

Сучасне виховання молодого людини значною мірою детерміноване особливостями створення виховного простору у навчальному закладі. Складовими виховного простору, що розвиває соціальну активність особистості і сприяє студентам у самореалізації, є студентське самоврядування та діяльність громадських об'єднань.

У психолого-педагогічній літературі розглядаються різні теоретичні підходи до визначення сутності соціальної активності особистості, її функцій, структури, особливості прояву в різних видах діяльності, а також соціальні механізми її реалізації за допомогою стимулюючих педагогічних і творчих засобів (К. Абульханова-Славська, І. Гадалова, Н. Голубєв, Р. Казакова, О. Киричук, О. Кононко, Т. Лапіна, Т. Мальковська, В. Мордкович, Г. Щукіна та інші).

Для соціально-педагогічної науки одним із пріоритетних завдань є виявлення факторів, які впливають на формування соціально активної особистості.

Проблемам формування та розвитку соціальної активності студентів у вищих навчальних закладах у сучасних умовах присвячено праці вітчизняних та російських учених: О. Матвєєва, Т. Емельянова, І. О. Дралюк, О. Кандалина, К. Потопа, С. Фурдуй та інших.

Окремі аспекти соціалізації особистості у громадських молодіжних організаціях відображено у ряді наукових досліджень таких науковців, як Т. Алексеєнко, В. Головенько, М. Головатий, С. Діба, О. Злобіна, Ю. Поліщук, Г. Троцько, М. Жданович, Т. Хлебнікова, М. Шевченко та інші, актуальним напрямом соціального становлення особистості присвячено роботи таких дослідників, О. Безпалько, І. Зверєва, А. Капська, Л. Коваль, Ю. Лимар, М. Лукашевич, Г. Лактіонова, Л. Міщик, А. Мудрик, А. Рижанова, В. Сорочинська, Д. Тхоржевський, І. Трубавіна, С. Харченко та інші.

Відповідно до Закону України “Про об'єднання громадян”, в Україні діє цілий спектр громадських організацій, які поділяються на фахові об'єднання,